DANE ROLNICZE

Streszczenie projektu

Autor: Forum Infrastruktury Sp. z o.o.
Nadzorujący: J. Bójko

I. Etapy Projektu

(1) Przygotowanie regulacji pozaustawowej (np. kodeksu) dobrych praktyk wykorzystania danych rolniczych.
(2) Edukacja i promocja wiedzy o korzystaniu i ochronie danych rolniczych.
(3) Wdrożenie certyfikacji, monitoringu i audytu.
(4) Utworzenia bazy danych i jej administratora (agencja, organizacja, jednostka).

II. Założenia Projektu

Wartość danych rolniczych (i szerzej technologii cyfrowych w rolnictwie) została zdefiniowana przez *Australian Farm Institute* w projekcie badawczym *Accelerating Precision Agriculture to Decision Agriculture*, przy czym wskazano, że modelowanie ekonomiczne wskazuje, iż **rolnictwo cyfrowe zdefiniowane jako „gromadzenie oraz analiza danych w celu usprawnienia podejmowania decyzji zarówno w gospodarstwie, jak i poza nim, prowadząc do lepszych wyników biznesowych”** może zwiększyć wartość brutto australijskiej produkcji rolnej o 25%.

W Senacie USA podczas przesłuchania w sprawie rolnictwa opartego na danych, kilku kongresmanów zasugerowało, że przepisy regulujące dane rolnicze mogą być konieczne – będą one bowiem wpływać na: gromadzenie i analizę danych umożliwiającą rolnikom obniżenie kosztów, wydajniejsze stosowanie środków produkcji, takich jak nawozy i pestycydy, poprawienie decyzji produkcyjnych dzięki ulepszonemu prowadzeniu dokumentacji, dokładniejsze prognozy wydajności oraz wzmocnienie zarządzania gruntami, zrównoważenie praktyk rolniczych, np. poprzez usuwanie nieefektywności w sadzeniu, zbiorach, zużyciu wody i alokacji innych zasobów.

III. Etapy Projektu – krótki opis

(1) Przygotowanie regulacji pozaustawowej (np. kodeksu) dobrych praktyk wykorzystania danych rolniczych

UE ma długą historię regulowania baz danych, danych osobowych i danych nieosobowych. Od późnych lat 90. XX wieku UE dostrzegała skutki, jakie spowodował gwałtowny wzrost technologii cyfrowych wraz z towarzyszącym mu

gromadzeniem/kompilacją indywidualnych danych w bazach danych. W odpowiedzi na obawy dotyczące prywatności danych i cyberbezpieczeństwa UE uchwaliła szereg dyrektyw: Dyrektywę 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych, Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1148 z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie środków na rzecz wysokiego wspólnego poziomu bezpieczeństwa sieci i systemów informatycznych na terytorium Unii. Ponieważ dane stawały się coraz bardziej sensytywne w 2018 r. UE wdrożyła Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych – RODO). Ponieważ unijna dyrektywa o bazach danych obejmowała zarówno dane osobowe, jak i nieosobowe, RODO miało na celu wyłącznie regulację danych osobowych – UE wprowadziła również Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1807 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie ram swobodnego przepływu danych nieosobowych w Unii Europejskiej (PE/53/2018/REV/1; „Rozporządzenie"). Rozporządzenie to ma na celu uzupełnienie RODO i stymulowanie swobodnego przepływu wszystkich kategorii danych w ramach rynku UE. Swobodny przepływ odnosi się do nieograniczonego przepływu danych nieosobowych w UE, przy czym zawiera wyraźne odniesienie do danych rolniczych, sklasyfikowanych jako dane nieosobowe.

Rozporządzenie w Artykule 4 zawiera szczególne odniesienie do przetwarzania danych dotyczących inteligentnego rolnictwa i zakazuje ich wyłącznego przechowywania w jednym obszarze geograficznym. Czynność przechowywania danych rolniczych w jednym obszarze geograficznym jest znana jako „lokalizacja". Lokalizacja jest zabroniona, ponieważ może hamować innowacje i ograniczać przepływ przydatnych informacji w światowych gospodarkach danych. Chociaż są one całkowicie dobrowolne, zasady i tworzone kodeksy zachęcają agrobiznesy do przekazywania rolnikom informacji o tym, co robią z danymi rolnika, aby uspokoić rolników i pomóc im w dokonaniu świadomego wyboru co do udostępniania ich danych (lub nie).

Głównym celem rodzących się zasad i kodeksów postępowania w zakresie przetwarzania i wymiany danych rolniczych jest **zbudowanie zaufania między rolnikami a przedsiębiorstwami dostarczającymi produkty dla rolnictwa** (dalej: „przedsiębiorstwami sektora rolniczego") w drodze umowy faktycznej lub przystąpienia do grona podmiotów respektujących ustalone zasady.

Przykład: EU code of conduct for agricultural data sharing z 23 kwietnia 2018 r. Koalicja stowarzyszeń z unijnego łańcucha rolno-spożywczego wprowadziła wspólny unijny kodeks postępowań w zakresie udostępniania danych rolniczych na podstawie umowy. Unijny kodeks postępowań wyjaśnia stosunki umowne i zawiera wytyczne dotyczące wykorzystywania danych rolniczych, w szczególności praw dostępu do danych i ich wykorzystywania.

Kodeks ma więc dwa cele – realizacji interesu wytwórców rolnych oraz samoregulacji przedsiębiorstw rolniczych.

Projekt zakłada więc przygotowanie zbioru dobrych praktyk systematyzujących obrót danymi nieosobowymi w rolnictwie, usystematyzowanie szeregu obowiązków jakie rolnik jako administrator danych musi wykonać, przygotować i wdrożyć dokumentację ochrony danych osobowych czy rejestrować zbiory w Urzędzie Ochrony Danych Osobowych. Projektowana aplikacja będzie pomocą w zarządzaniu zarówno danymi nieosobowymi, jak i danymi osobowymi przetwarzanymi w ramach prowadzonej działalności.

Dane rolnicze to nie tylko dane nieosobowe. Nierzadko dane nieosobowe, dotyczące działalności maszyn i urządzeń rolniczych oraz stanu gospodarstwa, mieszają się z danymi osobowymi osób, które obsługują te maszyny, zarządzają przedsiębiorstwem, współpracują z rolnikiem. Zgodnie z art. 4 RODO, danymi osobowymi są: „informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej (»osobie, której dane dotyczą«). Możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora, takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny PESEL, adres, identyfikator internetowy IP lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej”*Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

FORUM INFRASTRUKTURY

W praktyce danymi osobowymi będą np. lista dostawców, spis z numerami telefonów, e-maile składające się z imienia i nazwiska, NIP, dokumenty pracownicze itp. Rolnicy bowiem, jak wszyscy pozostali przedsiębiorcy, dysponują szeregiem danych osobowych związanych z prowadzoną działalnością rolniczą. Mogą być to zarówno dane dotyczące samych rolników, jak i osób, z którymi współpracują lub które zatrudniają.

Rolnicy są także administratorami danych osobowych, np. gdy prowadzą działalność agroturystyczną. Sprzedaż produktów rolnych również łączy się z obowiązkiem zabezpieczenia danych osobowych kontrahentów, w szczególności gdy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą wymagającą podania danych osobowych, które występują w nazwie.

(2) Wdrożenie monitoringu, weryfikacji, audytu

Po utworzeniu kodeksu dobrych praktyk w rolnictwie – kolejnym etapem będzie etap wdrożenia certyfikacji, monitoringu, weryfikacji, audytu wykorzystania danych rolniczych przez przedsiębiorstwa sektora rolniczego oraz promocji wykorzystania

instrumentów cyfrowych do monitorowania i uwiarygodnienia podmiotów u indywidualnych odbiorców (rolników).

Certyfikacja – po stworzeniu bazy danych oraz wprowadzeniu kodeksu dobrych praktyk w rolnictwie cyfrowym, przewidziany został system certyfikacji podmiotów prowadzących działalność rolniczą zgodnie z wyznaczonymi standardami. Wydany certyfikat będzie zaświadczał o spełnieniu norm dobrej praktyki rolniczej, odpowiedniego poziomu ochrony danych rolniczych, dostępu rolników do wytwarzanych przez nich danych, kontroli przetwarzania i dostępu do danych oraz niestosowaniu praktyk antykonkurencyjnych przez duże podmioty sektora rolniczego.

Możliwa będzie edukacja wytwórców danych – tak, aby wybierali zaufanych („certyfikowanych") dostawców. Tym samym nastąpi promocja samoregulacji sektora producentów dla rolnictwa.

(3) Utworzenie bazy danych i jej administratora (agencja, organizacja, jednostka) oraz instrumentu bezpośredniego dostępu (aplikacja)

Przejrzystość przetwarzania danych rolniczych oraz pewność co do spełnienia wszystkich wymogów w tworzeniu bazy danych rolniczych jest istotnym aspektem zapewniającym wymagany przepisami prawa poziom ochrony przetwarzanych danych.

FORUM INFRASTRUKTURY

Stworzenie bazy danych rolniczych jest szczególnie istotne z uwagi na postępującą cyfryzację sektora rolniczego. Baza danych rolniczych może być istotna do wykorzystania w ramach szerszego zapotrzebowania np. przez ministerstwa, jednostki samorządu itp.

Przewidujemy zbudowanie platformy pozwalającej na gromadzenie danych i zapewnienie dostępu do nich indywidualnym użytkownikom w ramach jego prywatnego konta (przez niego zarządzanego z możliwością dostępu przez urządzenia mobilne).

Proponowany projekt przewiduje utworzenia systemu przetwarzania, utrwalania i udostępniania danych rolniczych generowanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwach (dot. zakupów, produkcji, danych glebowych – poza powierzchnią i siatką geodezyjną). Każdy wytwarzający dane rolnicze w gospodarstwie rolnym będzie mógł korzystać z instrumentów ochrony, weryfikacji i zarządzania danymi, a dodatkowo podjąć decyzję o ich udostępnieniu lub braku zgody na udostępnienie – poprzez dostęp do aplikacji.

Celem jest także zapewnienie dostępu uprawnionym instytucjom publicznym i innym upoważnionym organom do danych istotnych ze względu na **bezpieczeństwo łańcucha dostaw** (np. w ramach wykonania dyrektywy NIS2, która klasyfikuje sektor spożywczy jako ważny sektor i obejmuje etapy od wytwarzania żywności, pakowania, transportu i sprzedaży).

Realizacja projektu umożliwi wielu podmiotom, w tym przede wszystkim rolnikom, swobodne pozyskiwanie, przenoszenie oraz wykorzystanie danych w celach ekonomicznych i finansowych – a korzyściami takiego rozwiązania są m. in.:

a. Dostęp do własnych danych i ich digitalizacja umożliwia ich lepsze śledzenie i wykorzystanie, a także uniezależnienie się od pośredników produktów dla rolnictwa (zastąpi fizycznego pośrednika cyfrowym instrumentem),
b. Digitalizacja i wprowadzenie procesów zarządzenia danymi oznacza zwiększenie efektywności sprzedaży, wykorzystania – bowiem często trudno połączyć dane rozproszone pomiędzy pośredników, ich twórców i wiele baz,
c. Dostarczenie jasnej informacji o wykorzystaniu danych (cel, sposób, bezpieczeństwo i dostęp do nich) zwiększa atrakcyjność szerokiej oferty rynkowej (także mniejszych, tańszych dostawców dla sektora rolnego) u wytwórcy danych (rolnika),
d. Samodzielny dostęp, agregacja danych i rejestracja wykonywanych procesów (np. przez rolnika) jest trudna – a zapewnienie takiego instrumentu zwiększa wiarygodność dostawcy/rynku i efektywność wydatków rolnika,
e. Dostawca usług/produktów dla rolnika może podlegać certyfikacji w zakresie przetwarzania danych indywidualnego rolnika,
f. Platforma może oferować usługi (jak algorytmy, programy, aplikacje) innym dostawcom, swoim partnerom lub odbiorcom (rolnikom), a także zapewniać dostęp do instrumentów zarządzania danymi,
g. Standaryzacja danych umożliwi ich swobodne przenoszenie pomiędzy platformami chmurowymi, a docelowo stworzenie własnych rozwiązań,
h. Będzie to instrument zwiększenia obecności szerokiej gamy usług/produktów dla rolnictwa na rynku, jego szybszej penetracji i wyparcia monopolistów,
i. Projekt pokaże zajęcie się kwestiami efektywnego i zrównoważonego rolnictwa (optymalizacja zamówień przez rolników i tym samym optymalizacja produkcji), a także wsparciem ochrony bezpieczeństwa danych w sektorze rolnym,
j. Projekt pozwoli na budowę systemów AI mogących rozpoznawać powiązania i optymalizować procesy.

FORUM INFRASTRUKTURY

(4) Edukacja i promocja wiedzy o korzystaniu i ochronie danych rolniczych

Celem edukacji będzie eliminacja praktyk antykonkurencyjnych w obrocie danymi rolniczymi – nauka jak się chronić przed praktykami dużych monopolistów (dostawców na rynki rolne). W tym celu:

a. Pokażemy co oznacza dostęp do danych (własnych),
b. Pokażemy jak korzystać z instrumentów cyfrowych,

c. Powstanie instrument dedykowania, dystrybucji i promowania szerokiej oferty „certyfikowanych” producentów – który będzie adresowany dla rolników,
d. Zapewnimy możliwość wymiany doświadczeń, budowy grup zakupowych,
e. Nauczymy zarządzania efektywnością zakupów przez rolników,
f. Pokażemy jako chronić się przed nieuczciwymi praktykami sprzedażowymi i nielegalnym przekazywaniem danych przez producentów.

W ramach projektu planowana jest akcja informacyjna i edukacyjna dla odbiorców (rolników) w zakresie danych rolniczych i potrzebie ich ochrony. Planowane instrumenty:

a. Wprowadzenie pilotażowego programu instrukcji – na czym polega ochrona danych rolniczych,
b. Przygotowanie do tworzenia szerokiego programu konsultacji – rozwój rolnictwa cyfrowego a dane rolnicze – jako wkład do kodeksu dobrych praktyk w rolnictwie cyfrowym,
c. Przygotowanie informacji, konsultacje społeczne podmiotów z sektora rolniczego,
d. Wdrożenie we współpracy z punktami informacji rolniczej, gminami.

FORUM INFRASTRUKTURY